

OKTOBER

10 Č. Francšek Bor.
11 P. Mater. M.D.
12 S. Kolombov dan
13 N. 22. pobink.
14 P. Kalist
15 T. Terezija V.
16 S. Hedvika
17 Č. Marjeta Alak.
18 P. Lukež
19 S. Peter Alkant
20 N. 23. pobink.

AMERIKANSKI SLOVENEK

PRVI SLOVENSKI LIST V AMERIKI

Geslo: Za vero in narod — za pravico in resnico — od boja do zmage!

GLASILO SLOV. KATOL. DELAVSTVA V AMERIKI IN URADNO GLASILO DRUŽBE SV. DRUŽINE V JOLIETU; S. P. DRUŽBE SV. MOHORJA V CHICAGI; ZAPADNE SLOV. ZVEZE V DENVER, COLO., IN SLOVENSKE ŽENSKE ZVEZE V ZEDINJENIH DRŽAVAH.

(Official Organ of four Slovenian Organizations)

NAJSTAREJŠI
IN NAJBOLJ
PRILJUBLJEN
SLOVENSKE
LIST V
ZDRUŽENIH
DRŽAVAH
AMERIŠKIH.

ŠTEV. (NO.) 200.

CHICAGO, ILL., SREDA, 16. OKTOBRA — WEDNESDAY, OCTOBER 16, 1940

LETNIK (VOL.) XLIX.

Položaj na Balkanu zagorel — Nov zakon za delovne ure

Rusija utrjuje mejo proti Rumuniji

Na besarabsko mejo pošilja Rusija vojaštvo, topove in aeroplan. — Nekateri domnevajo, da grozi prelom med Rusijo in Nemčijo. — Drugi povdarjajo njuno sodelovanje.

Bukaresta, Rumunija. — Poročila od rumunsko-besarabske meje vedo povedati, da Rusija tamkaj z vso naglico utrjuje svoje obmejne pozicije, da je poslala tja močne vojaške oddelke in celo roje aeroplanov; dalje, da gradi tamkaj obširna utrjena letališča, da je postavila ob mejo velike topove, namerjene proti Rumuniji, in končno, da je koncentrirala veliko brodogradbeno rumunsko obrežje na Črnem morju.

Te vesti prihajajo iz krogov, ki se smatrajo zanesljivim, ter se zato o njih verjetnosti ne dvomi. Med tem pa, ko se navajajo ta dejstva, se obenem ugiba, kaj naj vse te ruske priprave pomenijo. O tem vprašanju pa vlada v vseh krogih popolna nejasnost. Navidezno bi bilo najbolj verjetno, da stojite Nemčija in Rusija tik pred medsebojno vojno, in od mnogih strani se to z vso resnostjo povdarja, češ, zakaj naj bi se drugače Rusija tako temeljito utrjevala ob meji Rumunije ravno zdaj, ko so to državo zasedli nazijci?

Obenem se od teh strani tudi povdarja, da so naziji nekako prevarali sovjetsko in so jim zasedbo Rumunije odrezali pot do Balkana; Rusija, tako pravijo, je imela načrt, da se bo preko Rumunije poslala čelga Balkana, a jo je zdaj Nemčija prehitela. Tako pravijo ti krogi in dostavljajo, da je Rusija zdaj v resnih skrbih zaradi nazijske ekspanzivnosti in, da je zato možno, da utegne iti v vojno proti Nemčiji na strani Anglije.

Tisti pa, ko so s pazljivostjo zasledovali dosedanje odnose med sovjeti in naziji, so popolnoma drugačnega mnenja in trdijo, da ne samo, da ni med Rusijo in Nemčijo nikakega ribanja, marveč, da če državi po določenem načrtu sodelujeta. Da Rusi utrjujejo mejo proti Rumuniji, v tem ne vidijo ti krogi nikakega večjega pomena; tudi na Poljskem so utrdili mejo, ne da bi pri nazijih vzbudili kaj sumnje; v Evropi je pač utrjena vsaka meja, naj bo priateljaska ali sovražna. Dalje je sicer tudi res, pravi ti krogi, da vodi Rusija točasno razgovore z Anglijo in Ameriko; toda razgovore, in še bolj resne, je vodila pred izbruhom vojne tudi z Anglijo in Francijo; rezultat je bil — pakt z Nemčijo.

Kakor ti krogi razlagajo položaj, ima Rusija z Nemčijo en skupen cilj, namreč razbiti angleški imperij, in nato tudi mirno gleda od strani, ko si Nemčija osvaja Balkan za svojo pot proti angleškim po-

BOMBE IZ STRATOSFERE

Anglija upa, da dobi iz Amerike nove vrste letal.

London, Anglija. — Ako se Angležem uresniči njih upanje, bodo lahko v doglednem času na nov način ogrozili nazije. To njih upanje je osredotočeno na takozvane "leteče trdnjave," ki jih izdeluje Amerika in za katerih nakup se vršijo točasno razgovori med obema deželama. Ti aeroplani so nove vrste, kakoršnih ne izdelujejo v Evropi nikjer. Poleg njih izredne velikosti imajo to prednost, da lahko letajo tako visoko, da jih ne more doseči niti noben drugi aeroplan, niti ogenj iz protizračnih topov. Letalcem v njih bi torej ne bilo treba bežati in bi se lahko vzeli čas, da bi dobro merili s svojimi bombami.

FRANCIJA VZAME 60 LETNIKE Z DELA

Vichy, Francija. — Ministerstvo za industrijalno produkcijo je izdelalo načrt, s katerim upa, da se bo mogla odpraviti brezposelnost v državi. Ta načrt, ki se deloma že uveljavlja, je podoben načrtu, ki ga ima ameriška Townsendarova organizacija. Določa namreč, da se plača vsakemu delavcu, ki je dosegel 60. leto starosti in, ki se obveže, da ne bo več delal, po 3000 frankov pokojnine na leto. Določeno je, da od tega torka naprej ne sme nobena posredovalnica za delo poskrbeti več za zaposlenost kakemu 60 let staremu.

DUHOVNIK POMAGAL UJETI ROPARJA

Chicago, Ill. — Rev. T. J. Hurley, župnik cerkve na 102. cesti in Longwood, se je v nedeljo zvečer sprehal v bližini svojega stanovanja, ko se mu približal mladi fant in z revolverjem v roki zahteval od njega denar. Župnik mu izročil \$7, ki jih je imel pri sebi, obenem pa ga zaplete v pogovor in prične nato počasi korakati z njim proti oglu, kjer je stal neki policist. Ko sta se mu približala, ga župnik poklicke. Ropar policista ni videl in tako je ta lahko neopaženo skočil k njemu in ga prijel. Ropar je bil neki 17 let stari fant in njegov revolver ni bil nabasan.

sestam v prednji Aziji. Šele, ko bo zrušen ta imperij, obstoja možnost, da pride do obračuna tudi med naziji in sovjeti, in tedaj se šele utegne pričeti prava borba za Balkan.

PRED OBRAMBNI MI RAZGOVORI Z MEHIKO

Mexico City, Mehika. — Vplivni mehiški krogi so se izrazili zadnje nedelje, da je velika verjetnost, da se bodo otvorila med Zed. državami in Mehiko pogajanja za ustvaritev skupnega obrambnega sistema, podobna, kakor jih zdaj vodijo Zed. države s Kanado. Doslej so se podvzeli le nekaki poizkusni razgovori, temeljitejša pogajanja pa bodo sledila najbrž šele po volitvah v Zed. državah.

POČASI SICER, TODA SIGURNO

Kankakee, Ill. — Ameriška pošta včasih sicer precej počasi deluje, toda končno kljub temu doseže svoj cilj. Tako je Mrs. H. Grube, ki stanuje v tem mestu, prejela te dni pismo, v katerem jo vabi njena sestra iz Streator, Ill., naj pride na obisk. Obiska pa ne bo mogla napraviti, kajti sestra, ki je poslala vabilo, je že šest let v grobu. Pismo je bilo namreč oddano v Streatorju na pošto 19. julija 1929 ter je torej potrebovalo nad 11 let, da je napravilo razdaljo 55 milj.

AMERIKANCI SE VRAČAJO Z DALJNJEGA VZHODA

Washington, D. C. — Na neki kanadski ladji je točasno na potovanju v Ameriko okrog 100 Amerikancev, ki so med prvimi, kateri se nameravajo preseliti domov zaradi napetosti med Zed. državami in Japonsko. Po večini so to žene in otroci ameriških trgovcev v Orientu, Vlada pa je dala zagotovilo, da bosta poslana Orient dva velika parnika za izselitev beguncev.

NAZIJI POŠILJAJO BLAGO V BRAZILJO

Lisbona, Portugalska. — Kakor se poroča, je prispela semkaj po železnici zadnji petek večja pošiljka vojnega materiala iz Nemčije, namenjena za Brazilijo in se bo tukaj naložila na neki brazilski parnik. Domneva se, da je naročila Brazilija ta material šele pred vojno. Pred mesecem dni je dobila Brazilija iz Nemčije podobno pošiljko ter je za njo izdala Anglija posebno dovoljenje za prevoz.

Japonci v trdni zvezi z državama osišča

Tokio, Japonska. — Japonci z državama osišča, Nemčijo in Italijo, stoji ali pade in japonsko ljudstvo se mora pripraviti raje na najhujše, kakor pa bi to zvezo pretrgalo. V tem smislu se je izrazil tukajšnji zun. minister Matsuo-ka, ko je v nedeljo imel nagovor na ogromne množice ljudstva, ki so se zbrale, da proslave omenjeno trozvezo.

Minister je povdaril, da ta nov pakt ni naperjen proti nobeni deželi, marveč je njega namen le, da pomaga ustvariti na svetu "novi red." Le tista

40 ur na teden v meddržavnih podjetjih

24. oktobra stopi v veljavo federalna določba, da morajo podjetja z meddržavnim prometom plačevati uslužbenecem za delo nad 40 ur na teden poldrugo plačo.

KRIŽEM SVETA

— Vichy, Francija. — General Weygand, ki posluje v Afriki kot zastopnik tukajšnje vlade, je v nedeljo poslal Pečainu obvestilo iz Alžirije, da je tamkajšnje prebivalstvo docela na strani njegove vlade in ni naklonjeno generalu de Gaulle.

— Rio de Janeiro, Brazilija. — Z neko portugalsko ladjico se je pripeljal semkaj v nedeljo med drugimi potniki 22 oseb, ki so povdale, da so morale prebiti celih 28 dni v rešilnem čolnu na odprtem morju, ko je bila 8. septembra ladja, s katero so se vozili, potopljena.

— London, Anglija. — Ministerstvo za informacije je v nedeljo objavilo, da so angleški letalci razstrelili z bombami dve veliki nemški ladji v nekem francoskem pristanišču, pri čemer je bilo ubitih do 3000 nemških vojakov.

PASTOR, KI ODKLANJA REGISTRACIJO

Austin, Minn. — Neki metodistovski pastor, po imenu W. Wilson, star 28 let, se je izrazil zadnji teden, da se ne bo šel registrirati za vojaščino, rekoč, da "kot kristjan se ne morem udeležiti niti vojne, niti priprav za njo." Odbor cerkve pa je takoj nastopil in poslal pastoru zahtevo, da mora resignirati.

AMERIŠKI KONZULI POKLICANI S ČESKE

Washington, D. C. — Državni department je koncem zadnjega tedna odredil, da preneha obstoj vseh konzularnih zastopnistev Amerike na ozemlju bivše Čehoslovaške. Vendar pa bo VI. Hurban še vedno smatran kot poslanik Čehoslovaške v Washingtonu.

Washington, D. C. — S četrtkom prihodnjega tedna, 24. oktobra, stopi v veljavo nova določba glede najvišjega števila delovnih ur za podjetja, ki se bavijo s kako meddržavno trgovino; namreč, da njih delovanje ni omejeno na eno samo državo.

Po tej novi določbi ne bodo smela taka podjetja nalagati svojim uslužbencem več kakor 40 ur dela na teden. Točasno je v veljavi delovni čas 42 ur. Za delo, ki ga bodo uslužbenci napravili preko 40 urne meje, jim bodo morala podjetja plačati čas in pol.

Tem določbam je dostavljeno nekaj izjem, ki pa navadnega delavca ne prizadenejo, marveč se nanašajo le na tako pisarniško osebje, ki je postavljeno na kako vodilno mesto. In še ti so izzeti le tedaj, ako zaslužijo najmanj \$200 na mesec.

Za tisto delavstvo, ki je zaposleno v kakem podjetju, katerega obrat se ne razteza preko meje kake posamezne države, te določbe, kakor omenjeno, ne veljajo. Za te je v nekaterih državah poskrbel državni zakon, docim nimajo drugod v tem oziru nobene zaščite.

ZED. DRŽAVE DOBE BAZE V JUŽ. AMERIKI

Buenos Aires, Argentina. — Iz zanesljivih diplomatskih krogov se je izvedelo zadnje nedelje, da ste Brazilija in Čile pristali na to, da daste Zed. državam v najem pomorske in aeroplanske baze na svojem ozemlju. Graditev teh baz bodo financirale Zed. države. Tozadevni razgovori, ki so se zdaj končali z ugodnim sporazumom, so bili v teku že od meseca junija. Kakor se domneva, utegne tudi Urugvaj dati Zed. državam enako dovoljenje.

NEMCU SE MORA JUD UMAKNITI S CESTE

Berlin, Nemčija. — Za Jude na Poljskem je bila te dni izdana od nazijskih oblasti nova postava, ki ima dati še večji izraz ideji nemškega "gospodujočega plemena." Po tem zakonu je Judu ukazano, da se mora spoštljivo umakniti s cestnega hodnika, ako sreča kakega Nemca v uniformi. Ako je hodnik dovoljen, da ostane na njem, toda stopiti mora vstran; na ozkem hodniku pa mora direktno stopiti na cesto. — Okrožju, kjer prebivajo Judje v Varšavi, je dano ime "okrožje nalezljive bolezni" in iz njega ni dovoljeno Judom stopiti med 7. zvečer in 8. jutraj.

Iz Jugoslavije

Državna podjetja ustavljajo obratovanje zaradi slabega izvoza celuloze v inozemstvo. — V Murskem Središču bodo povečali rudnik. — Veliko javno delo na Hrvaškem. — Smrtna kosa in drugo.

Tudi posledice sedanje vojne Ljubljana, 6. sept. — Iz Banje Luke poročajo, da je s 1. septembrom ustavljeno obratovanje v državni tvornici celuloze v Drvarju, in sicer zaradi slabega izvoza celuloze v inozemstvo. Istočasno pa je bilo ustavljeno obratovanje tudi v obratih državnega gospodarnega podjetja Šipada. Šipad, ki je največje lesnoindustrijsko podjetje je ustavil obratovanje v žagah v Drvarju, v Zavidoviču in Čajniču. Zaradi tega je izgubilo delo okrog 2500 delavcev.

V zvezi z ustavitvijo obratovanja pri Šipadu je podpredsednik upravnega odbora Šipada dr. Niko Ljubišič izjavil, da je moral Šipad ustaviti delo, ker je izključno navezan na izvoz. Prej je Šipad izvažal les v Afriko, zlasti v Tunis, in v Južno Ameriko ter v druge prekomorske države. Ze lani po izbruhu vojne so nastopile težkoče zaradi podražitve pomorskega prevoza in zavarovanja. Odkar je vstopila Italija v vojno, pa je onemogočen vsak nadaljni prevoz skozi Sredozemsko morje in izvoz v prekomorske države. Zaradi ustavitve tega izvoza je moral Šipad ustaviti obratovanje. Uprava Šipada se bo potrudila najti možnost za ponovno obratovanje v svojih podjetjih.

Za premogom

Mursko Središče, koncem avgusta. — Veliki premogokop v Sv. Martinu ob Muri, last Kraljiča in Majhena, ni mogel ustrezati velikemu povpraševanju po tem kvalitetnem zelo dobrem premogu. Zato sta se lastnika odločila poskusi v tem kraju novo žilo premoga. Strokovnjaki so našli velika ležišča premoga v neposredni bližini Murskega Središča. Ta premog je kvalitno še boljši od prejšnjega. Prednost novega premogokopa je tudi v tem, ker je blizu železniške postaje Mursko Središče. Žile premoga se nahajajo že v globini 10 do 15 metrov in so debele okrog 120 do 150 cm. Rov v novi rudnik je že izkopen in bodo na dan pridobili deset do petnajst vagonov premoga. Kmalu bodo izkopali še drugi rov in se bo tako še znatno povečalo pridobivanje premoga. Blizu tam, na drugi strani železniške proge Čakovce-Dolnja Lendava je stari rudnik, last mariborske mestne hranilnice, ki producira vsak dan do dvajset vagonov premoga.

Največje delo na Hrvaškem Ljubljana, koncem avgusta. — Največje javno delo na Hrvaškem je nedvomno zidava ogromne hidrocentrale pri Sušaku. Hidrocentrale z vodi za elektrifikacijo bo stala okoli 150 milijonov dinarjev in bo dajala letno 217 milijonov kilovatnih ur električne energije. Pri zidanju je zaposlenih 25 inženjerjev, okoli 150 tehnikov in preko 1000 delavcev. Z delom so začeli že pred tremi leti in izkoriščajo vodno silo Ličanke in Lokvarke v delniškem in crkvenškem okraju. Intenzivneje so začeli delati po ustanovitvi banovine Hrvaške. Vsa banovina bo dobivala električno energijo od te nove centrale. Predvidevamo da je, da se bo energija nove hidrocentrale uporabljala tudi za elektrifikacijo železnice.

Spomenik padlim junakom

V Črenšovcih so v nedeljo 1. septembra slovesno odkrili in blagoslovili spomenik vojakom, ki so padli tekom zadnje svetovne vojne iz Črenšovske župnije. Spomenik je blagoslovil domači g. župnik ob navzočnosti velike množice ljudstva, ki so prihili tudi iz bolj oddaljenih krajev.

Smrtna kosa

V Ljubljani je umrla Maria Pianek, vdova po učitelju. Pokojna je bila rojena v Idriji iz tam dobro poznane Erzenove družine. — V celjski bolnici je umrl Luka Soba, kočar iz Cerove pri Rogški Slatini star 74 let.

Nesrečen padec

V ljubljansko bolnico je bil pripeljan 32 letni Jože Kupljenik, delavec iz Daljne vasi pri Rudniku. Zaposlen je bil pri nekem trgovcu v Ljubljani, pa je padel z napušča sedem metrov globoko ter si zlomil hrbtnico in dobil še druge poškodbe.

Jabolka je obiral

V Zgornjem Porčju v Slovenskih goricah je bil zaposlen pri obiranju jabolk tudi 22 letni posestniksin Peter Černič. Nesrečno naključje je hotelo, da je padel z drevesa na tla in obležal nezavesten s počeno lobanjo. Nemudoma so ga odpeljali v mariborsko bolnico, kjer je kmalu na to izdihnil.

S kolesom v lokomotivo

Nenavaden karambol se je nedavno dogodil v Slovenjgradcu. Kolesar, tekstilni delavec Ivan Razgoršek, je z veliko silo vozil po cesti proti železniškemu prelazu. Brez skrbi je vozil, ker v tem času ni nobenega vlaka. Pa je kot nalašč ravno tedaj vozila mimo lokomotive. Kolesar se ni mogel več umakniti, niti ustaviti, pa je z vso silo treščil v lokomotivo, ki ga je kakih 10 metrov vlekla po progi, nato pa sunila v jarek, kjer je obležal s hudimi poškodbami.

